TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2017. gada 13. jūlijā *

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Savienības pilsonība – Tiesības uz brīvu pārvietošanos un uzturēšanos dalībvalstu teritorijā – Direktīva 2004/38/EK – 27. panta 2. punkta otrā daļa – Ieceļošanas un uzturēšanās tiesību ierobežošana sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ – Izraidīšana no valsts sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumu dēļ – Darbība, kas rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu – Faktisks un attiecīgajā brīdī esošs apdraudējums – Jēdziens – Savienības pilsonis, kurš dzīvo uzņemošajā dalībvalstī, kur viņš izcieš brīvības atņemšanas sodu, kas piespriests par atkārtotiem noziedzīgiem nodarījumiem par seksuālu vardarbību pret nepilngadīgajiem

Lieta C-193/16

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunal Superior de Justicia del País Vasco* (Baskuzemes autonomās kopienas Augstākā tiesa, Spānija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2016. gada 8. martā un kas Tiesā reģistrēts 2016. gada 7. aprīlī, tiesvedībā

E

pret

Subelegación de Gobierno en Álava.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], tiesneši M. Vilars [*M. Vilaras*] (referents), J. Malenovskis [*J. Malenovský*], M. Safjans [*M. Safjan*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerāladvokāts H. Saugmandsgors Ē [*H. Saugmandsgaard Øe*],

sekretārs A. Kalots Eskobars [*A. Calot Escobar*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Spānijas valdības vārdā – *V. Ester Casas*, pārstāve,

— Beļģijas valdības vārdā – *C. Pochet* un *L. Van den Broeck*, pārstāves,

— Vācijas valdības vārdā – *K. Stranz* un *T. Henze*, pārstāvji,

— Igaunijas valdības vārdā – *K. Kraavi-Käerdi*, pārstāve,

* Tiesvedības valoda – spāņu.

— Austrijas valdības vārdā – *G. Eberhard*, pārstāvis,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā – *S. Brandon* un *C. Crane*, pārstāvji, kam palīdz *B. Lask*, *barrister*,

— Eiropas Komisijas vārdā – *E. Montaguti* un *I. Martínez del Peral*, pārstāves,

ņemot vērā pēc ģenerāladvokāta uzklausīšanas pieņemto lēmumu izskatīt lietu bez ģenerāladvokāta secinājumiem,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt 27. panta 2. punkta otro daļu Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvā 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp., un labojums – OV 2004, L 229, 35. lpp.).

2 Šis lūgums tika iesniegts tiesvedībā starp *E* un *Subdelegación del Gobierno en Álava* (Valdības apakšdelegācija Alavā, Spānija) saistībā ar tās rīkojumu, ar kuru sabiedrības drošības apsvērumu dēļ uzdota *E* izraidīšana no Spānijas Karalistes, nosakot atgriešanās aizliegumu desmit gadu laikposmā.

Atbilstošie tiesību akti

Savienības tiesības

3 Direktīvas 2004/38 27. panta 1. un 2. punktā ir noteikts:

“1. Ievērojot šīs nodaļas noteikumus, dalībvalstis neatkarīgi no valstiskās piederības drīkst ierobežot Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu pārvietošanās un uzturēšanās brīvību sabiedriskās kārtības, valsts [sabiedriskās] drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu dēļ. Šādus apsvērumus neizmanto ekonomiskos nolūkos.

2. Pasākumi, ko veic sabiedriskās kārtības vai valsts [sabiedriskās] drošības apsvērumu dēļ, atbilst proporcionalitātes principam un pamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko darbību. Iepriekšējas krimināla sodāmības pašas par sevi nav pamatojums šādu pasākumu veikšanai.

Attiecīgā indivīda personiskajai darbībai jārada faktiski, attiecīgajā brīdī esoši un pietiekami nopietni draudi, kas skar vienu no sabiedrības pamatinteresēm. Nav pieņemami apsvērumi, kas atdalīti no konkrētā gadījuma iezīmēm vai pamatojas uz vispārējas profilakses [vispārējiem preventīviem] apsvērumiem.”

4 Minētās direktīvas 28. panta 3. punkts ir formulēts šādi:

“Lēmumu par izraidīšanu nedrīkst pieņemt pret Savienības pilsoņiem, izņemot, ja lēmums pamatojas uz nopietniem valsts [sabiedriskās] drošības apsvērumiem, ko definējušas dalībvalstis, ja pilsoņi:

a) ir uzturējušies uzņēmējā dalībvalstī iepriekšējos desmit gadus; vai arī

b) ir nepilngadīgi, izņemot, ja izraidīšana ir vajadzīga bērna interesēs, kā to paredz 1989. gada 20. novembra Apvienoto Nāciju Organizācijas Konvencija par bērna tiesībām."

5 Šīs pašas direktīvas 33. pantā ir paredzēts:

"1. Uzņēmēja dalībvalsts nedrīkst izdot izraidīšanas rīkojumus, ja tie ir kā sods vai brīvības atņemšanas soda juridiskas sekas, izņemot, ja tas atbilst 27.[..] panta prasībām.

2. Ja 1. punktā minētais izraidīšanas rīkojums tiek izpildīts vēlāk nekā divus gadus pēc tā izdošanas, dalībvalsts pārbauda, vai attiecīgais indivīds attiecīgajā brīdī faktiski apdraud sabiedrisko kārtību vai valsts [sabiedrisko] drošību, un novērtē, vai pēc izraidīšanas rīkojuma izdošanas nav būtiski mainījušies apstākļi."

Atbilstošās Spānijas tiesību normas

6 2007. gada 16. februāra *real decreto 240/2007, sobre entrada, libre circulación y residencia en España de ciudadanos de los Estados miembros de la Unión europea y de otros Estados parte en el Acuerdo sobre el Espacio Económico Europeo* (Karaļa dekrēts Nr. 240/2007 par Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzēju valstu pilsoņu ieceļošanu, brīvu pārvietošanos un uzturēšanos Spānijā, 2007. gada 28. februāra *BOE* Nr. 51, 8558. lpp., turpmāk tekstā – "Karaļa dekrēts Nr. 240/2007") 1. pantā ir paredzēts:

"Pastāvīgās uzturēšanās tiesības ir Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzēju valstu pilsoņiem un viņu ģimenes locekļiem, kas nav kādas no šīm valstīm pilsoņi un kas ir likumīgi uzturējušies Spānijā nepārtrauktā piecu gadu laikposmā. Uz šīm tiesībām nedrīkst attiecināt šī Karaļa dekrēta III nodaļā paredzētos nosacījumus.

[..]"

7 Karaļa dekrēta Nr. 240/2007 15. pantā ir noteikts:

"1. Sabiedriskās kārtības, sabiedriskās drošības un sabiedrības veselības aizsardzības interesēs attiecībā uz Eiropas Savienības dalībvalstu un citu Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzēju valstu pilsoņiem vai viņu ģimenes locekļiem piemēro kādu no šādiem pasākumiem:

[..]

c) izdod rīkojumu par nogādāšanu līdz Spānijas robežai vai izraidīšanu no tās teritorijas.

Lēmumu par tādu Eiropas Savienības dalībvalstu pilsoņu vai citu Eiropas Ekonomikas zonas līguma līgumslēdzēju valstu pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu neatkarīgi no viņu valstspiederības izraidīšanu, kuri ir ieguvuši pastāvīgās uzturēšanās tiesības Spānijā, drīkst pieņemt tikai nopietnu sabiedriskās kārtības vai sabiedriskās drošības apsvērumu dēļ. Turklāt pirms šāda lēmuma pieņemšanas ir jāņem vērā attiecīgās personas uzturēšanās ilgums, sociālā un kulturālā integrācija Spānijā, tās vecums, veselības stāvoklis, ģimenes un ekonomiskais stāvoklis, kā arī tas, cik stipras saiknes to vieno ar izcelsmes valsti.

[..]

4. Ja minētais izraidīšanas lēmums tiek izpildīts vēlāk nekā divus gadus pēc tā pieņemšanas, kompetentajām iestādēm ir jāpārbauda un jāizvērtē iespējamās apstākļu izmaiņas, kas varētu būt notikušas pēc izraidīšanas lēmuma pieņemšanas, kā arī tas, vai konkrētā persona attiecīgajā brīdī faktiski apdraud sabiedrisko kārtību vai sabiedrisko drošību.

5. Nosakot kādu no iepriekš minētajā 1.–4. punktā paredzētajiem pasākumiem, ievēro šādus kritērijus:

a) to nosaka saskaņā ar tiesību aktiem, kas reglamentē sabiedrisko kārtību un sabiedrisko drošību, un šajā jomā spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem;

b) to var atcelt pēc savas ierosmes vai pēc puses pieprasījuma, ja nepastāv iemesli, kas bija tā noteikšanas pamatā;

c) to nedrīkst noteikt ekonomiskos nolūkos,

d) nosakot šādu pasākumu sabiedriskās kārtības vai sabiedriskās drošības dēļ, tam ir jābūt balstītam tikai uz tās personas uzvedību, kurai tas tiek piemērots un kura katrā ziņā rada faktisku, attiecīgajā brīdī esošu un pietiekami nopietnu sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu; šis apdraudējums ir jāizvērtē kompetentajai iestādei, balstoties uz lietas materiālos esošiem policijas, nodokļu vai tiesu iestāžu ziņojumiem. Iepriekšējas krimināsodāmības pašas par sevi nav pamatojums šādu pasākumu veikšanai.

[..]"

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

8 *E* ir Itālijas valstspiederīgais. 2003. gada 14. aprīlī viņš tika reģistrēts kā Spānijā dzīvojošs Savienības pilsonis.

9 2013. gada 13. novembrī valdības apakšdelegācija Alavā, pamatojoties uz Karaļa dekrēta Nr. 240/2007 15. panta 1. punkta c) apakšpunktu, pieņēma lēmumu par *E* izraidīšanu no Spānijas Karalistes sabiedrības drošības apsvērumu dēļ (turpmāk tekstā – "izraidīšanas lēmums") ar atgriešanās aizliegumu desmit gadu laikposmā, motivējot ar to, ka *E* ar trim galīgā spēkā esošiem spriedumiem ir notiesāts ar brīvības atņemšanu uz divpadsmit gadiem par atkārtotiem noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar seksuālu vardarbību pret nepilngadīgajiem un šo sodu viņš izcieš ieslodzījuma vietā.

10 *E* pārsūdzēja šo lēmumu, iesniedzot pieteikumu *Juzgado de lo Contencioso-Administrativo nº 3 de Vitoria-Gasteiz* (Vitorijas–Gasteisas Administratīvā tiesa Nr. 3, Spānija). 2014. gada 12. septembrī minētā tiesa noraidīja šo pieteikumu, uzskatot, ka izraidīšanas lēmums, it īpaši ņemot vērā ieslodzījuma vietas sagatavoto psiholoģisko ziņojumu, kā arī attiecīgās personas ģimenes un ekonomisko stāvokli uzņemošajā dalībvalstī, ir pienācīgi pamatots.

11 *E* par šo iepriekš minēto lēmumu iesniedza apelācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Viņš tostarp apgalvoja, ka ir ieslodzījumā sešus gadus, izciešot sodus, kuri viņam piespriesti par noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar seksuālu vardarbību pret nepilngadīgajiem. Viņa ieskatā šie apstākļi neļaujot uzskatīt, ka izraidīšanas lēmuma pieņemšanas brīdī viņš ir radījis faktisku un attiecīgajā brīdī esošu sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu.

12 Iesniedzējtiesa uzskata, ka *E* nodarījums ir pietiekami smags, lai tiktu kvalificēts kā "sabiedrības drošības apdraudējums". Tomēr tā šaubās, vai *E*, ņemot vērā, ka viņš atrodas ieslodzījumā un viņam ir atlicis pietiekami ilgs laikposms soda izciešanai, rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu apdraudējumu.

13 Tāpat iesniedzējtiesa šaubās par izraidīšanas lēmuma atbilstību Direktīvas 2004/38 27. panta 1. un 2. punktam.

14 Šādos apstākļos *Tribunal Superior de Justicia del País Vasco* (Baskuzemes autonomās kopienas Augstākā tiesa, Spānija) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

"Vai saskaņā ar Direktīvas 2004/38 27. panta 1. un 2. punktu *E*, kurš ir notiesāts ar brīvības atņemšanas sodu uz divpadsmit gadiem par atkārtotiem noziedzīgiem nodarījumiem saistībā ar seksuālu vardarbību pret nepilngadīgajiem, ņemot vērā, ka viņš atrodas ieslodzījuma vietā, kurā ir izcietis sešus gadus no brīvības atņemšanas soda un kurā viņam vēl būs jāatrodas vairākus gadus, pirms viņš tiks atbrīvots, rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu sabiedriskās kārtības apdraudējumu?"

Par prejudiciālo jautājumu

15 Ar savu jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai Direktīvas 2004/38 27. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka apstāklis, ka izraidīšanas lēmuma pieņemšanas brīdī persona atrodas ieslodzījumā bez atbrīvošanas perspektīvas tuvā nākotnē, izslēdz to, ka tās darbība attiecīgā gadījumā rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu uzņemošās dalībvalsts sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu.

16 Vispirms ir jāatgādina, ka Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības Savienībā nav beznosacījuma, bet tām var tikt noteikti Līgumā, kā arī tā piemērošanai pieņemtajās tiesību normās paredzētie ierobežojumi un nosacījumi (it īpaši skat. spriedumus, 2008. gada 10. jūlijs, *Jipa*, C-33/07, EU:C:2008:396, 21. punkts, un 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 55. punkts).

17 Šajā ziņā uzturēšanās tiesību ierobežojumi it īpaši izriet no Direktīvas 2004/38 27. panta 1. punkta, tiesību normas, kas ļauj dalībvalstīm ierobežot Savienības pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu uzturēšanās tiesības neatkarīgi no viņu valstspiederības, it īpaši sabiedriskās kārtības vai valsts drošības apsvērumu dēļ (šajā ziņā skat. spriedumus, 2008. gada 10. jūlijs, *Jipa*, C-33/07, EU:C:2008:396, 22. punkts, un 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 57. punkts).

18 No pastāvīgās judikatūras izriet, ka ar sabiedrisko kārtību saistītais izņēmums veido atkāpi no Savienības pilsoņu vai viņu ģimenes locekļu uzturēšanās tiesībām, tāpēc tas ir jāinterpretē šauri un tā tvērumu nevar vienpusēji noteikt dalībvalstis (šajā ziņā skat. spriedumus, 1974. gada 4. decembris, *van Duyn*, 41/74, EU:C:1974:133, 18. punkts; 1977. gada 27. oktobris, *Bouchereau*, 30/77, EU:C:1977:172, 33. punkts; 2004. gada 29. aprīlis, *Orfanopoulos* un *Oliveri*, C-482/01 un C-493/01, EU:C:2004:262, 65. punkts, kā arī 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 58. punkts).

19 Kā izriet no Direktīvas 2004/38 27. panta 2. punkta pirmās daļas, lai Savienības pilsoņa vai viņa ģimenes locekļa uzturēšanās tiesību ierobežošanas pasākumi, it īpaši tie, kas tiek veikti sabiedriskās kārtības apsvērumu dēļ, būtu attaisnoti, tiem ir jāatbilst samērīguma principam un jāpamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko darbību (spriedums, 2016. gada 13. septembris, *Rendón Marín*, C-165/14, EU:C:2016:675, 59. punkts).

20 Šajā ziņā ir jānorāda, ka atbilstoši LESD 83. panta 1. punktam bērnu seksuāla izmantošana ir īpaši smags noziedzīgs nodarījums ar pārrobežu dimensiju, attiecībā uz kuru ir paredzēta Savienības likumdevēja rīcība. Tāpēc dalībvalstis var uzskatīt, ka tādi noziedzīgi nodarījumi kā LESD 83. panta 1. punkta otrajā daļā minētie ir īpaši smags sabiedrības pamatinterešu apdraudējums, kuru atkārtošanās risks veido tiešu iedzīvotāju miera un fiziskās drošības apdraudējumu, un attiecīgi tie var ietilpt "nopietnu [primāru] valsts drošības apsvērumu" jēdzienā, kas var attaisnot Direktīvas 2004/38 28. panta 3. punktā paredzēto izraidīšanas pasākumu, ar nosacījumu, ka šāda noziedzīga nodarījuma izdarīšanas veidam ir raksturīgas īpaši smaga [nodarījuma] pazīmes, un tas ir jāpārbauda iesniedzējtiesai, balstoties uz individuālu vērtējumu konkrētajā lietā, kuru tā izskata (šajā ziņā skat. spriedumu, 2012. gada 22. maijs, *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 33. punkts).

21 Tomēr, ja iesniedzējtiesa atbilstoši tās dalībvalsts tiesību sistēmai raksturīgajām vērtībām konstatē, ka tādi noziedzīgi nodarījumi, kādus izdarījis *E*, rada šādu apdraudējumu, tas noteikti nenozīmē attiecīgās personas izraidīšanu (pēc analoģijas skat. spriedumu, 2012. gada 22. maijs, *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 29. punkts).

22 No Direktīvas 2004/38 27. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka pasākumi, kas tiek veikti sabiedriskās kārtības vai valsts [sabiedrības] drošības apsvērumu dēļ, pamatojas tikai uz attiecīgā indivīda personisko darbību.

23 Turklāt šīs direktīvas 27. panta 2. punkta otrajā daļā attiecībā uz ikvienu izraidīšanas pasākumu ir izvirzīts nosacījums, ka šādai darbībai ir jārada faktisks un attiecīgajā brīdī esošs sabiedrības vai uzņemošās dalībvalsts pamatinterešu apdraudējums, un tas vispārīgi nozīmē, ka ir jākonstatē attiecīgajai personai piemītoša tendence līdzīgi rīkoties nākotnē (spriedums, 2012. gada 22. maijs, *I*, C-348/09, EU:C:2012:300, 30. punkts).

24 Tomēr apstāklis, ka attiecīgā persona izraidīšanas lēmuma pieņemšanas brīdī atrodas ieslodzījuma vietā bez iespējas tikt atbrīvotai vairāku gadu laikā, nevar tikt uzskatīts par saistītu ar attiecīgās personas personisko darbību.

25 Turklāt ir jānorāda, ka Direktīvas 2004/38 33. panta 1. punktā ir paredzēta uzņemošās dalībvalsts iespēja, ievērojot tostarp no šīs direktīvas 27. panta izrietošās prasības, noteikt izraidīšanas pasākumu kā papildsodu brīvības atņemšanai. Tātad Savienības likumdevējs tieši ir paredzējis dalībvalstīm iespēju noteikt izraidīšanas pasākumu attiecībā uz personu, kura ir notiesāta ar brīvības atņemšanas sodu, ja ir konstatēts, ka tās darbība rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu šīs dalībvalsts sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu.

26 Ir arī jānorāda, ka Tiesa jau ir saskārusies ar prejudiciālajiem jautājumiem attiecībā uz Direktīvas 2004/38 interpretāciju, kuri uzdoti lietās saistībā ar personu, kurai piespriests brīvības atņemšanas sods, un saistībā ar kuriem ir jāizvērtē apstākļi, kādos var tikt uzskatīts, ka šādas persona darbība attaisno attiecībā uz viņu noteiktu izraidīšanas pasākumu (skat. spriedumus, 2010. gada 23. novembris, *Tsakouridis*, C-145/09, EU:C:2010:708, kā arī 2012. gada 22. maijs, *I*, C-348/09, EU:C:2012:300).

27 Ņemot vērā visus iepriekš izklāstītos apsvērumus, uz jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvas 2004/38 27. panta 2. punkta otrā daļa ir jāinterpretē tādējādi, ka apstāklis, ka izraidīšanas lēmuma pieņemšanas brīdī persona atrodas ieslodzījumā bez atbrīvošanas perspektīvas tuvā nākotnē, neizslēdz to, ka tās darbība attiecīgā gadījumā rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu uzņemošās dalībvalsts sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu.

Par tiesāšanās izdevumiem

28 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

27. panta 2. punkta otrā daļa Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīvā 2004/38/EK par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK, ir jāinterpretē tādējādi, ka apstāklis, ka izraidīšanas

lēmuma pieņemšanas brīdī persona atrodas ieslodzījumā bez atbrīvošanas perspektīvas tuvā nākotnē, neizslēdz to, ka tās darbība attiecīgā gadījumā rada faktisku un attiecīgajā brīdī esošu uzņemošās dalībvalsts sabiedrības pamatinterešu apdraudējumu.

[Paraksti]